

บทความปริทัศน์

ประวัติโรคมะเร็งเต้านม History of Breast Cancer

จิตตินัดด์ หะวานนท์ *

Abstract : Chittinad Havanond. 1990. History of breast cancer. Thai J Hlth Resch 4(2) : 145-148

Since Greece, Egypt and Roman Empire, knowledge in breast cancer has been accumulated. The study of development in concept and treatment from the past to present is useful for further study of this mortal disease.

Key words : Cancer, breast ; Concept, development ; History

บทคัดย่อ : จิตตินัดด์ หะวานนท์. 2533. ประวัติโรคมะเร็งเต้านม. วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ 4(2) : 145-148

ความรู้เรื่องโรคมะเร็งเต้านมได้เริ่มต้นสะสมมาตั้งแต่สมัยกรีก อียิปต์ และจักรวรรดิโรมันเป็นลำดับมา การประมวลวิวัฒนาการของความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคนี้ ตลอดจนการรักษาจากอดีตถึงปัจจุบัน จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : มะเร็งเต้านม ; วิวัฒนาการทางความคิด ; ประวัติศาสตร์

* กลุ่มงานศัลยกรรม โรงพยาบาลราชบุรี จังหวัดราชบุรี 70000

Department of Surgery, Ratchaburi Hospital and Medical Center, Ratchaburi 70000.

รายงานประจำปีของกองสถิติสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2533 กล่าวถึงอัตราตายด้วยสาเหตุสำคัญ 10 อันดับแรกใน พ.ศ.2531 ว่า มะเร็งทุกชนิดเป็นสาเหตุการตายอันดับ 2 (33.5 ต่อ ประชากร 100,000 คน) ในขณะที่โรคหัวใจเป็นสาเหตุการตายอันดับแรก (44.6 ต่อ ประชากร 100,000 คน) ถ้ากล่าวถึงมะเร็งที่พบในสตรี มะเร็งเต้านมเป็นอันดับสองรองจากมะเร็งปากมดลูก เนื่องจากมะเร็งเต้านมเป็นมะเร็งที่พบบ่อย และผลของการรักษามะเร็งในระยะแรกดีมาก ทำให้หลายคนให้ความสนใจศึกษาโรคนี้อย่างจริงจัง นับตั้งแต่สมัยอียิปต์ (3,000 ปีก่อนคริสตกาล) จนถึงปัจจุบัน

มะเร็งเป็นโรคที่มีมานานแล้วแต่มีหลักฐานชัดเจนแสดงไว้ครั้งแรก คือ คำจารึกบนกระดาษ papyrus ในสมัยอียิปต์ (3,000 ปีก่อนคริสตกาล) กล่าวถึงเนื้องอกที่เต้านมว่าเป็นก้อนแข็ง เย็น และไม่มีวิธีการรักษา ในสมัยนั้นคิดว่าก้อนมะเร็งนี้เป็นอาการอย่างหนึ่งคล้ายกับอาการไข้ ความคิดนี้คงอยู่มาตลอดจนถึงสมัยของนักปราชญ์ Hippocrates (400 ปีก่อนคริสตกาล) เขาได้กล่าวถึงมะเร็งในหนังสือ Corpus Hippocraticum โดยใช้คำว่า Karkinoma, Kaninos หรือ Skirros แทน Hippocrates คิดว่ามะเร็งเต้านมมีความสัมพันธ์กับประจำเดือน การที่ไม่มีประจำเดือนทำให้มีการคั่งของสารบางอย่างที่เต้านม เกิดเป็นก้อนขึ้นและกลายเป็นมะเร็งในระยะต่อมา การผ่าตัดรักษาจะทำให้อาการทรุดลง

ประมาณปี ค.ศ.100 Calcus ปราชญ์ชาวโรมัน เป็นคนแรกที่กล่าวว่าโรคมะเร็งเต้านมเป็นโรคที่พบบ่อยในสตรี การรักษาทำโดยการจี้ด้วยสารหนูซึ่งจะทำได้ในระยะแรกเท่านั้น อีกประมาณ 100 ปีต่อมา Galen แห่งเมือง Alexandria ได้ตั้งทฤษฎี Humoral Theory (Melancholos หรือ black bile) โดยยึดหลักของ Hippocrates ทฤษฎีของ Galen นี้เป็นที่ยึดถือเป็นระยะเวลาอีกหลายร้อยปี ในทฤษฎีมีใจความว่า Black bile ซึ่งเป็นของเสียที่ดับสร้างขึ้นและถูกทำลายที่ม้ามมีปริมาณมากขึ้นในร่างกาย อาจด้วยสาเหตุดับสร้างมาก หรือม้ามไม่สามารถทำลายได้หมดจากการคั่งของ black bile ร่างกายจะพยายามขับออกทำให้มีอาการเส้นเลือดขอด ริดสีดวง หรือแม้กระทั่งการมีประจำเดือนในสตรี ถ้ากระบวนการนี้เสียก็จะมีอาการแสดงออกมา ก้อนที่เต้านมก็เป็นอาการอันหนึ่ง การรักษาคือการเอาสาร black bile นี้ออกจากร่างกายด้วยการถ่ายเลือด การอบน้ำร้อน การรับประทานอาหารบางอย่าง Galen ได้อ้างถึงผลสำเร็จที่เขาได้รับจากการรักษาด้วยวิธีนี้

หลังจากสมัยของ Galen ความรู้หยุดนิ่งลง คือระหว่างคริสต์ศตวรรษที่ 6 ถึง 15 หรือที่รู้จักกันว่าเป็นยุคมืดหรือยุคกลาง ในช่วงนี้การศึกษาหาความรู้ทำได้เฉพาะในโบสถ์ พระเท่านั้นที่สามารถอ่านเขียน ประชาชนทั่วไปไม่มีสิทธิในการศึกษา ความรู้เรื่องโรคหยุดอยู่ การรักษาโรคมะเร็งเต้านมยึดหลักของ Galen

เมื่อพ้นยุคมืดเข้าสู่สมัย Renaissance ซึ่งมีนักวิทยาศาสตร์มีชื่ออยู่หลายท่าน เช่น Wilhelm Feby (ค.ศ. 1565-1634) กล่าวถึงสาเหตุว่ามะเร็งเต้านมเกิดจากการคั่งของ milk curdling Gabrielle Fallopio ศาสตราจารย์ทางกายวิภาคศาสตร์ และเป็นศัลยแพทย์ในเมือง Padua (ค.ศ.1523-1562) ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับความไม่สมดุลของเลือดและ black bile เขายังสังเกตว่ามะเร็งชนิดมีการอักเสบ ได้รับการพยากรณ์โรคว่าเลวร้ายที่สุด ตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 16 มีการศึกษาอย่างมากในเรื่องกายวิภาค พยาธิวิทยา มีการค้นพบระบบการไหลเวียนโลหิตและเริ่มศึกษาถึงระบบน้ำเหลือง

ความคิดเรื่อง black bile เริ่มลดน้อยลงในคริสต์ศตวรรษที่ 17-18 บุคคลที่มีความสำคัญคือ Thomas Bartholin (ค.ศ.1616-1630) เป็นคนแรกที่อธิบายเกี่ยวกับระบบน้ำเหลือง และยังพบเซลล์มะเร็งในทางเดินน้ำเหลืองด้วย อีกท่านที่รู้จักกันดีคือ Antoni van Leeuwenhook (ค.ศ.1632-1723) คิดประดิษฐ์กล้องจุลทรรศน์ เป็นการเปิดการศึกษาทางเนื้อเยื่อ ซึ่งในศตวรรษที่ 18 ความรู้ได้เจริญอย่างมาก โดยผลงานของหลายท่าน เช่น Alfred Velpeau (ค.ศ. 1835), Hermann Lebert (ค.ศ.1851), Johannes Muller (ค.ศ.1801-1858), Rudolf Virchow (ค.ศ.1821-1902) มีการศึกษาความแตกต่างของเซลล์มะเร็ง พฤติกรรมของเซลล์มะเร็ง การกระจายโรค

เมื่อความเชื่อของ black bile หดหายไป การรักษาก็เปลี่ยนไปด้วย มีการทำผ่าตัดเต้านมมากขึ้น มีการใช้ความร้อนจี้ แต่อย่างไรก็ตามการผ่าตัดสมัยนั้นมีความลำบากมาก เพราะไม่มีการดมยาสลบ ภาวะแทรกซ้อนสูงจากการติดเชื้อหลังผ่าตัด

ปลายศตวรรษที่ 18 ศาสตราจารย์ Hermann Tillmans (ค.ศ.1844-1927) ให้คำนิยามของมะเร็งว่า “Cancer is a new growth developing from finished epithelial epidermic and glandular cells, which disturbs the normal tissue type of the primarily diseased part of the body. It is characterised by unlimited peripheral growth, by epithelial metastases particularly along the lymph vessels, more rarely along the blood vessels, and ends mortally in the great majority of cases under the symptoms of a general intoxication.”

มีการค้นคว้าที่น่าสนใจอันหนึ่งในสมัยนี้ โดยนักสถิติทางการแพทย์และศัลยกรรมแพทย์ชาวอิตาลีชื่อ Domenico Antonio Rigoni-Stern (ค.ศ. 1810-18?) ได้รวบรวมข้อมูลของผู้ป่วยจำนวน 150,673 ราย ในระยะเวลา 80 ปี ระหว่างปี ค.ศ.1760-1839 และสรุปว่า

1. อัตราการเกิดโรคมะเร็งเพิ่มตามอายุ
2. มะเร็งเต้านม มีความสัมพันธ์กับมะเร็งมดลูก
3. สตรีที่ไม่ได้แต่งงาน มีโอกาสเป็นมะเร็งเต้านมมากกว่าสตรีที่แต่งงาน

การผ่าตัดเริ่มมีบทบาทอย่างจริงจังในการรักษาโรคมะเร็งเต้านมเมื่อศตวรรษที่ 19 ทั้งนี้เพราะมีการนำเอาการดมยาสลบมาใช้ในการผ่าตัดในปี ค.ศ.1846 โดย William Thomas Green Morton ในเมือง Boston โดยใช้ sulphuric ether หนึ่งปีหลังจากนั้นก็มีการใช้กันอย่างแพร่หลาย อีกสิ่งหนึ่งที่ทำให้การผ่าตัดก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วคือการค้นพบหลักการใช้ยาฆ่าเชื้อในการผ่าตัด และการรักษาแผลผ่าตัด ซึ่งจากหลักการอันนี้ทำให้อัตราตายจากการผ่าตัดเต้านมในปี ค.ศ.1877 ลดลงจาก 15% เป็น 5.8% การรักษาด้วยการผ่าตัดจึงเป็นการรักษาหลักของมะเร็งเต้านมเรื่อยมา ทำให้มีการคิดวิธีการผ่าตัดแบบต่าง ๆ ผลการผ่าตัดในระยะนั้นพบว่า อัตราการมีชีวิตรอยู่ 10 ปี ประมาณ 10% ซึ่งดีกว่าการรักษาด้วยวิธีอื่นอย่างมาก

เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ก้าวหน้าไปอย่างมาก เรามีความเข้าใจในโรคนี้น่ามากขึ้น และสรุปได้ว่า

1. มะเร็งเต้านมไม่ได้เกิดที่จุดใดจุดหนึ่งของร่างกาย (Systemic disease)
2. ภูมิคุ้มกันมีส่วนสำคัญในการเกิดโรค (Cancer immunology)
3. การรักษาด้วยยาฆ่าเซลล์มะเร็งหลังการผ่าตัดเต้านม มีผลทำให้ผู้ป่วยมีอายุยืนยาวขึ้น

จากหลักการเหล่านี้ ร่วมกับในปัจจุบันเราสามารถให้การวินิจฉัยโรคในระยะแรกได้มากขึ้น ทำให้การรักษาโรคมะเร็งเปลี่ยนไป มีการใช้ยาฆ่าเซลล์มะเร็ง การใช้ฮอร์โมน การฉายแสง เข้าร่วมในการรักษา ซึ่งพบว่าผลการรักษาดีกว่าการผ่าตัดอย่างเดียว

จะเห็นได้ว่าโรคมะเร็งเต้านมนั้น เป็นโรคที่อยู่ในความสนใจของแพทย์มานานแล้ว ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับโรคนี้น่าตลอด การรักษาก็เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ จากเดิมไม่มีการรักษาเลย ต่อมามีการใช้ยาหรือใช้การรักษาจากภายนอก จนมาระยะหลังใช้การผ่าตัดเป็นหลัก และในปัจจุบันกลับเปลี่ยนเป็นการใช้ยา การรักษาจากภายนอก เช่น การฉายแสง ร่วมกับการผ่าตัด ทั้งนี้โดยยึดหลักความรู้ที่มีมากขึ้น ซึ่งเป็นไปได้มากกว่าในอนาคตการรักษาอาจเปลี่ยนไปอีก เมื่อมีการค้นพบความรู้ใหม่ๆ และแล้วเหตุการณ์ในปัจจุบันก็จะกลายเป็นอดีตไป สมดังคำกล่าวอันเป็นอมตะของ Santayana ที่ว่า “If we are not prepared to learn from the past we are almost certainly to repeat our mistakes in the future.”

บรรณานุกรม

รายงานประจำปีของกองสถิติสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข พ.ศ.2533

Ackerknecht Erwin H. 1965. History and Geography of the important diseases. Hafner Publishing Company, Inc.

Baum Michael. 1980. Breast cancer the fact. Oxford University Press.

Bloom H J G. 1968. Survival of women with untreated breast cancer-Past and Present. In : Prognostic factors in breast cancer. E and S Livingstone Ltd. pp 3-19.

Dawson Warren R. 1964. The beginnings Egypt & Assyria. Hafner Publishing Company, New York.

De Moulin Daniel. 1983. A short history of breast cancer. Martinus Nijhoff Publishers, Boston.